

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Nyt fra hovedbestyrelsen	side 3
Buddegård på Bornholm.	side 4
Bregnholt.	side 6
Petersgård ved Kalvehave.	side 8
Glædelig Høst og sensommer.	side 10
Fra tiden før SMS	side 10
Jon Gissel og kulturkampen	side 11
Tabt dansk land.	side 12
Slægtsgårdsrejsen til Stralsund og Rügen	side 13
Nyt fra kredsene	side 14
Sankt Helena erindringsmedaljen.	side 16

Tidsskrift for
 Dansk Slægtsgårdsforening

August - september 2015

Nr. 437 - 71. årgang

*Bregnholt på Lolland. Bodil og Hans Jørgen Hansen
 sammen med datteren Henriette.*

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Forretningsfører:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulent:

Chefkonsulent
Michael Munthe Fog
Landboforeningen Gefion
Fulbyvej 15, 4180 Sorø
tlf.: 57 86 53 00
mmf@gefion.nu

Chefrådgiver Skat
Poul Hjorth
LandboMidtØst
Asmildklostervej 11, 8800 Viborg
Tlf. 87 28 22 00 / mobil 29 99 57 24

Hovedbestyrelsen:

Formand:
Gunhild Olesen Møller,
»Bronzehave«,
Strædet 38,
7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.

Næstformand:
Karen Jacobsen
Melbyvej 3, 5610 Assens
tlf. 64 71 23 60
kj@osterbygaard.dk
(Formand: Fynskreds)

Jens Brogaard Jensen
»Maglehøjgård«, Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
jbj@gefion.nu
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
mogens.frigaard@dlgtele.dk
(Formand: Bornholmskreds)

Karen Andersen,
»Baungård«, Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
tlf. 59 50 20 13
ok@dlgpost.dk
(Formand: Vestsjællandskreds)

Knud Pedersen
»KildemosegårdH
Egeskovvej 18, 4700 Næstved
tlf. 55 44 51 17
kgkildemosegaard@privat.dk
(Formand: Sjælland Syd.)

Hans Jørgen Hansen
»Bregnholt«, Adelgade 88, 4880 Nysted.
Tlf.: 54 86 42 22.
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Jens M. Knudsen
Kalmargårdparken 1,
Marstrup
6100 Haderslev
tlf.: 74 57 51 65
jens@kalmargaard.dk
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh
Majbølvej 17,
6470 Sydals.
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard
»Tarpgård«, Tarpvej 13,
Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 21 42 13 83
ju@tarpgaard.com
(Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul
»Jægergården«, Høllundvej 6,
Høllund,
7100 Vejle.
Tlf: 75 86 54 93.
svend-juul@hotmail.com
(Formand: Vejle kreds)

Anne Lis Ladefoged
»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn,
8500 Grenå,
tlf. 86 30 17 77
(Formand: Århuskreds
og Arkivudvalget)

Gunhild Olesen Møller,
»Bronzehave«, Strædet 38,
7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Holger Fisker,
»Mosegården«, Nøragervej 3,
Gelstrup
9240 Nibe.
Tlf.: 98 35 13 39
(Formand: Himmerlandskreds)

Niels Ole Volhøj
»VolhøjH
Bettevej 38,
V. Tversted,
9881 Bindslev
tlf. 40 89 74 92
enovolhøj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Den tidligere formand skrev som regel her på denne plads lidt om landbrugets situation generelt. År 2015 har hidtil ikke budt på mange lyspunkter, men tvært i mod megen modvind i form af stigende krav. Dertil kommer faldende priser på vores varer. Mælkeprisen har ramt et lavpunkt, men paradokset er at produktionen stadig øges siden kvoternes bortfald i foråret. Slagtesvinenoteringen har ligget lavt her hen over året og den kølige sommer har ikke indbudt til grill i den fri og dertil stigende efterspørgsel. Vi har siden sidst fået en ny regering og forventningerne er store fra landbrugets side. Dog har den nye Fødevareminister Eva Kjær Hansen udtalt at vi ikke slipper for randzonerne. Det betyder dog ikke at kravene over tid ikke kan blødes op når der nu er eksperter der udtaler at de er virkningsløse. I skrivende stund er høsten så småt kommet i gang og det tegner til en gennemsnitshøst hvis ellers vejret vil arte sig og vi kan få den bjerget ordentligt. Dog er majs en katastrofe for de kvægbrugere der har satsen på den til grovfoder. Alt i alt en situation hvor det de fleste steder på gårdene er nedslidningspolitikken der køres efter for at få hverdagen til at hænge sammen. Det gælder også på slægtsgårdene, hvor generationsskiftevilkaar også er noget der skal tages højde for. Hovedbestyrelsen holdt møde den 10. august 2015 på Fjelsted Skov Kro. Efter mødet benyttede nogle få af os lidt tid til at tale med kroen om det praktiske for næste årsmøde. Der er 78 værelser på kroen og de er reserverede. Hovedbestyrelsesmødet er refereret andet sted i bladet. Jeg er glad for, at der var mødt repræsentanter for samtlige 14 kredse. Det var nu heller ikke høstvejr denne dag, så ville det måske have knebet. Efter som der på årsmødet i Sønderborg blev vedtaget et budget for år 2015 med næsten 100.000 i underskud havde jeg bedt forretningsfører Inger Hansen om at fremlægge et udkast til budget for 2016, der med de forudsætninger vi kender for indeværende kunne bringe indtægter og udgifter i balance. Normalkontingentet har i en årrække været kr. 250. Det blev besluttet at det i år 2016 skal være på kr. 300.

Der er selvfølgelig altid usikkerhed om gentegningen af medlemmer, når vi er en medlems baseret forening og det er jo vores eneste indtægt. Det gælder om at vi hver især er ambassadører for foreningen. På hovedbestyrelsesmødet kom der et forslag frem om at vi fx kunne have en lille stand på steder hvor der er Åbent Hus ved staldbyggerier eller lignende. Det kunne være et godt sted at få folk i tale. Vores forening er åben for alle der støtter formålet og ikke kun en lukket kreds af slægtsgårdsejere.

Gunhild Olesen Møller.

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens sekretær: Inger M. Hansen
Svalevej 13, 4440 Mørkøv. Tlf. 59 27 59 77

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning, tlf. 86 48 48 16
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

*Der er gratis adgang til arkivet,
når man til billetsalget i porten oplyser,
at man kun skal på arkivet.*

Arkivarer:

Else Skovbo Jensen
Kløvervej 5, 8850 Bjerringbro.
Tlf.: 86 68 40 47.

Inge Nissen
Tåsingegade 22 st. tv., 8200 Århus N.
Tlf: 86 10 43 31 / 23 74 10 37.

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B
4241 Vemmelev
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

*Nr. 438 udkommer omkring
den 20. oktober 2015.*

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

*Tryk: Jannerup AIS
Ndr. Ringgade 74
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk*

Nyt fra hovedbestyrelsen

Den 10. august afholdtes hovedbestyrelsesmøde, som var henlagt til Fjeldsted Skovkro på Fyn.

Efter formandens velkomst, godkendelse af dagsorden og præsentation af de 14 repræsentanter fra kredsene samt underskrift af referatet fra hovedbestyrelsesmødet den 8. april, kom vi til formandens meddelelser.

Formanden indledte med nogle betragtninger om landbrugets situation. Derefter opfordrede formanden til i fællesskab at føre foreningen videre, og vi skal huske 75 årsjubilæet i 2016.

Endelig sagde landsformanden, at vi skal have købt en gave til Peter Mouritsen, som tak for hans ni år som landsformand. Hovedbestyrelsen tilsluttede sig tanken og afsatte et passende beløb.

Næste punkt var konstitueringen, og her genvalgtes Karen Jacobsen til næstformand.

Formand og næstformand er selvskrevne medlemmer af forretningsudvalget og til den tredje plads valgtes Niels Ole Volhøj.

Til Arkivudvalget genvalgtes Anne Lis Ladefoged, Niels Holger Fisker og Jens Ulrik Tarpgaard.

Til rejseudvalget genvalgtes Inger M. Hansen og Ole G. Nielsen og landsformandens nyvalgtes.

Så fulgte evaluering af årsmødet. Man var enige om at årsmødet var godt tilrettelagt, men der opstod nogle enkelte smuttere, som den kaotiske afvikling af frokosten på teglværket. Om selve generalforsamlingen var man enige om, at dirigenten gjorde en god indsats, men vi brugte for megen tid på at drøfte det fiktive problem om afstemning og fuldmagter.

Forretningsføreren fremlagde regnskab for første del af 2015, som viser et overskud på knapt 17.000. Det er ikke det virkelige billede, for kontingentindbetalingerne er stort set gennemførte, og der ligger en række faste udgifter i andet halvår. Om medlemssituationen oplystes, at der siden 1. januar 2015 har været 37 udmeldelser og 11 indmeldelser.

Derefter skulle hovedbestyrelsen fastsætte kontingentet. Det var 250 kr., men blev for 2015 sat ned til 200 kr. Kontingentet for 2016 fastsattes til 300 kr. For at bedre foreningens økonomi genindføres administrationsgebyr for deltagelse i årsmødet, dvs. hver deltager pålægges en andel af fællesudgifterne. Man drøftede også foreningens store udgift – medlemsbladet, som kunne udkomme færre gange om året, men landsformanden slog fast, at i 2016 udkommer det 6 gange.

Så drøftede vi, hvordan vi følger op på medlemmer, som ikke gentegner sig. Forretningsføreren rykker, men kunne kredsene gå aktivt ind i gentegningen, da de muligvis kender de medlemmer, som ikke ønsker at blive i foreningen.

Under meddelelser fra Slægtsgårdsarkivet henviste udvalgsformanden, Anne Lis Ladefoged, til aftalen om overdragelse af arkivet til Dansk Landbrugsmuseum, og hovedbestyrelsen besluttede at arkivudvalg og arkivarer holder møde med museumsdirektør Peter Baunshøj, Dansk Landbrugsmuseum, for at få belyst muligheden for overdragelse af slægtsgårdsarkivet.

Fra rejseudvalget oplystes, at 45 medlemmer have deltaget i turen til Rügen og Stralsund, og man havde en interessant tur.

Næste punkt var medlemsbladet, og redaktøren orienterede om kommende indhold.

Årsmødet 2016 afholdes på Nordfyn med Fjeldsted Skovkro som mødestedet. Og kredsformand, Karen Jacobsen, orienterede om programmet for lørdag og søndag.

Årsmødet 2017 afholdes på landsformandens initiativ hos Midtjysk kreds.

Et særligt punkt var foreningens navn. På årsmødets generalforsamling blev der under eventuelt rejst spørgsmålet om et nyt navn til foreningen. Hovedbestyrelsen drøftede en navneændring, og konklusionen blev: Da Slægtsgårdsforeningen skal have flere medlemmer, er problemet om et nyt navn vil være befordrende for medlemstegning. Har medlemmerne et forslag til nyt navn, så sendt det til landsformanden. (Adresse side 2.)

Fra bestyrelsesformanden for Jens og Anna Jensens Fond, Carl Martin Christensen, var et brev, der bad om hovedbestyrelsens forhold til fondens fremtid. Bestyrelsen for fonden er indstillet på at midlerne skulle sammenlægges med andre fonde med tilsvarende formål, gerne med tilknytning til Dalum Landbrugsskole eller lignende institution. Hovedbestyrelsen tilsluttede sig synspunkterne i Carl Martin Christensens brev.

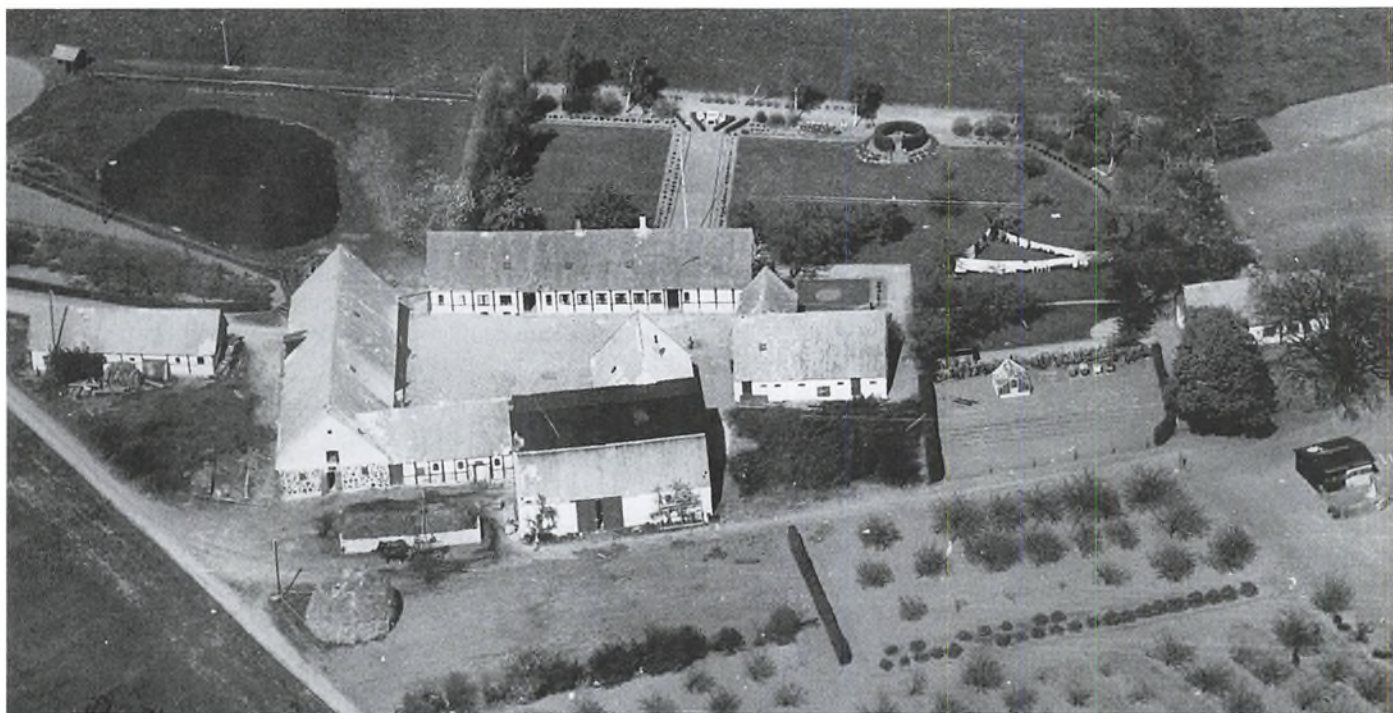
Det var blevet tid til en omgang meddelelser fra kredsene, der viste god aktivitet.

Under eventuelt meddelte foreningens forretningsfører, Inger M. Hansen at hun agter at trække sig tilbage efter foreningens 75 års jubilæum og sit eget 50 års jubilæum.

OGN

Buddegård på Bornholm

Luftfoto fra 1947

I denne sommer besøgte Bornholmskredsen Buddegård, og derved var kredsen med til at markere gårdens 425 år slægtsjubilæum. Her fortæller gårdejer Erling Jensen om sin historiske gård:

Buddegård, den 24. selvejergård i Bodilsker sogn, har en interessant historie. Den ældst kendte ejer nævnes i 1590, han hed Peder Svendsen (I). Efter ham ejedes Buddegård af sønnen Rasmus Petersen (II), der i 1640 overdrog den til sin yngste søn, den ifølge Bornholms gamle skik og vedtægt rette gårdarving – gårdrønten. – Peter Rasmussen (III). Han nævnes som ejer af Buddegård i 1651 i Bornholms præsters indberetning om øens skatteydere og året efter i Bornholms ældste jordebog. Efter Peter Rasmussen arvedes gården ved 1670 af hans ældste søn Rasmus Petersen (IV), der nævnes som besidder i 1689 og 1719 i jordebøgerne. Han ejede desuden 28. og 29. selvejergård i Ibsker.

Af Rasmus Petersens børn var sønnen Peter Rasmussen født 4. februar 1680. Han var rektor i Rønne 1715-24, kapellan 1724-27, sognepræst i Åker 1727-1740, siden sognepræst i Rønne, hvor han døde i 1741.

Rasmus Petersens anden søn, Søren Rasmussen, død 1755, ejede 20. selvejergård i Ibsker indtil 1730, da han mageskiftede den med Tingfogedgård. Han var gift 1. gang med Birthe Jensdatter Sonne fra Lehnsgård, 2. gang med Karen Jacobsdatter fra Myregård i Olsker.

Buddegård blev i 1720 overtaget af yngste søn Joseph Rasmussen (V), efter hvem gården gik i arv til sønnen Rasmus Josephsen (VI). Efter hans død i 1760 arvedes Buddegård af hans søn Joseph Rasmussen (VII). Han døde i 1782, og enken indgik derefter i ægteskab med R. Brandt, der således blev besidder af gården, men efter hustruens død måtte han vige sædet for arvingen – Joseph Rasmussens søn Jens Josephsen (VIII). Han var født i 1778 og blev

i 1798 gift med Kirsten Larsdatter fra 28. selvejergård i Bodilsker, Lille Engegård. I 1849 købtes Buddegård af sønnen Rasmus Jensen (IX). Gården fik ved udskiftningen, der gennemførtes 1835-36, et areal på 52 13/14 tdr. land.

Efter Rasmus Jensen ejedes Buddegård af broderen Lars Jensen (X), og efter ham fulgte sønnen Peter K. Jensen (XI). Da var gårdens areal på 78 tdr. land.

I 1925 overtog sønnen Hans Christian Jensen (XII) gården.

Min bedstefar, Peter Jensen døde før jeg var 5 år gammel, så det jeg ved om ham er, hvad jeg har hørt gennem andre. Han var foregangsmand inden for landbruget og havde svineavlscenter. En gang om måneden var der auktion over dyr og meget andet. Dommeren fra Neksø var auktionarius og politimesteren sekretær.

1917 var et meget tørt år og mange manglede foder til kreaturerne. Man hentede lyng og fodrede med. Peter Jensen solgte dette år gårdens stråtag på en af auktionerne. Samme år udvidedes stuehuset med to meter i bredden, der blev lagt nyt tømmer og cementtagsten på hele gården.

Det oprindelige stuehus er fra 1789. Den ældste bygning er fra 1701, om den er et endnu tidligere stuehus eller er bygget som aftægtsbolig, ved jeg ikke.

Den 23. november 1978 ødelagde en stor brand tre længer af avlsbygningerne. Den ene af disse var en kampestenslængde, som var opført i 1895 som kostald og hestestald. Den anden var en lade, der var bygget om til farestald og kornsilo. Dern tredje indeholdt garage, værksted og fyrrum. Denne længe havde i min fars tid været brugt til hestegang, der trak kværnen.

Min far, Hans Christian Jensen, er født den 14. februar 1894. Han mistede sin mor, da han var 15 år og hans søster Karen var 13. Faster Vilhelmine blev husbestyrerinde. Det

var gode tider på Buddegård, så min far voksede op i et hjem uden økonomiske problemer. Min far var kontrolassistent ved Nyborg, hvor han traf min mor, som havde plads som stuepige på en gård i Korkendrup. Mor er født i Roslev i Salling den 18. marts 1903. De blev gift i oktober 1924, og overtog gården året efter.

Gården blev drevet med traditionelt landbrug: grise, køer, høns og selvfølgelig heste. Der var 3 karle, en daglejer og to piger. Min mor kom fra en gartnerfamilie, så der skulle laves have, da der så godt som ingen fandtes. Det var svært at lave have på Buddegård, skriver min mor i sine erindringer, og det var nok derfor man førhen havde opgivet. Der blev kørt 100 læs sten der fra, og 100 læs jord på, og der blev drænet.

Så kom trediverne, det blev svære tider. Min mor skriver: "Jeg kan huske at vi solgte 10 grise med 5 kr. i underskud foruden foderet. Der var tider, hvor Hans var så langt ude, så jeg var bange for, at han ville gøre noget ved sig selv. Det var tit galt med humøret." Men det var om at bruge fantasien, så der kunne hentes penge hjem til terminerne. Der blev solgt frugt og grønt fra haven. 1 kg jordbær kostede kun 50 øre. Min mor fik den idé, at det var bedre at sælge dem som middagsmad, så der blev oprettet et vandrehjem på gården i 1931, efter man havde forsøgt sig med en pensionat, som ikke rigtig gik. Vandrehjemmet startede med 60 overnatninger det første år og 250 året efter. Men så blev der lavet tre store sovesale på loftet med 90 køjer. Så besøgstallet voksede år for år. I 1938-1939 var der 4000 overnatninger. Men så kom krigen, og der kom næsten ingen gæster, desuden forlangte myndighederne en masse brandsikring, så vandrehjemmet blev nedlagt.

Vi mærkede ikke så meget til krigen. Det gik bedre med landbrugspriserne, så min far og mor klarede krisen. Men så blev min far syg, han fik gigtfeber og døde i juni 1944, og så stod min mor med det hele. Heldigvis havde hun nogle gode medhjælpere.

Jeg var 12 år og gik i kommunens skole. Dengang gik man kun i skole hver anden dag. Jeg og min jævnaldrende bror havde gået i privat skole i Nekso, som var en god forskole til realeksamen. Min far var bange for, at vi alle skulle forlade landbruget, som min ældste bror havde gjort efter realeksamen, så vi blev flyttet til landsbyskolen og kunne hjælpe til på gården hver anden dag. Det betød meget for min far, at der var nogen, der ville overtage den gamle slægtsgård. Han nåede også at være med til at oprette slægtsgårdsforeningen på Bornholm, hvor han blev den første formand.

Den 4. maj 1945 var krigen forbi, og vi festede, men glæden blev kort. Den tyske kommandant ville ikke overgive sig til russerne. Nekso og Rønne blev den 7. og 8. maj bombet.

Der var ca. 30.000 flygtninge på Bornholm, og det var sultne og bange mennesker. Vi turde ikke blive på gården, da vi fik at vide at russerne ville bombe igen, og der var mange tyske soldater i skoven tæt op til gården. Her på stedet blev der en del stjålet, men ellers var det Nekso by, det gik ud over. Nekso var i ruiner, og fra gårdene omkring byen blev der sendt folk til hjælp med oprydningen.

Det blev en svær tid for min mor med skiftende bestyrere. I 1950 blev mor gift med Ankjær, og de drev sammen gården videre. Ankjær var uddannet gartner. Det blev en god tid for dem begge og der kom gang i landbruget. Der blev bygget en ny længe, hvor der var grise forneden og høns på anden etage. I laden blev der lavet farestier.

Om min far

Han var idealist, afholdsmand, ikke ryger, mod militæret og krig, grundskyldsmænd – nærmest retsstatsmand – og ivrig for JAK's ideer. Os børn blev selvfølgelig påvirket af nogle af hans tanker, men blev aldrig så fanatisk som han. JAK var nok det, der psykisk reddede min far igennem tredivernes krise. Økonomisk blev det også en stor hjælp for Gunver og mig, da vi skulle overtage gården. Jeg havde sparet penge op i JAK og kunne derfor låne rentefrit til købet.

Om mig selv

Jeg er født den 9. april 1932. Jeg blev, efter min stedfar Ankjær drev gården videre, ikke så bundet herhjemme, men jeg var indstillet på, at overtage Buddegård en gang. Jeg fik arbejde på forskellige gårde, for at uddanne mig til landmand. Jeg blev sløjd- og gymnastiklærer på ungdomsskoler i Jylland i 3 år. Jeg havde egentlig lyst til at fortsætte som lærer, men gårdens mange år i slægten gjorde jo selvfølgelig, at jeg følte mig forpligtet overfor stedet og min familie. Det var en svær beslutning.

I 1962 blev jeg gift med Gunver, som er født 31. marts 1939 i Katrinedal ved Silkeborg.

Vi overtog Buddegård 1. maj 1962.

Der var noget at tage fat på. Ca. 24 køer + opdræt, ca. 20 søer + fedesvin og 2-3000 høns. Der var meget markarbejde med roer, høg, ensilage og høst med selvbinder. Desuden bygge vi sommerhuse. Skar selv træet op fra skoven og klarede også det meste af byggeriet selv. Vi havde den første sommer 3 medhjælpere. Foruden var her lejrskoler og pensionat i sommerferien, som mor og Ankjær havde haft i mange år. Vi havde en ung pige foruden mor til at hjælpe til.

Tiden gik

Alt er forandret, siden vi startede. Køerne kom væk sidst i 1960'erne, hønsene kort efter, og vi ændrede bygningerne, så vi kunne producere flere grise. Men så brændte gården 23. november 1978. Gården blev bygget op igen og moderniseret. Buddegård var ved den tid så godt som gældfri, da de rentefrie JAK-lån var afviklet. For at vi kunne udvide produktionen og modernisere, låntes ca. 1 million kr., men det blev til en rente på 19%. JAK banken var på den tid desværre stoppet.

I dag

Erling Jensen fortæller, at han ophørte med landbruget, da han fyldte 70. Nu er det meste af jorden solgt fra, og 5 ha er lejet ud. På arealet, som er tilbage, er træer og de bruges til produktion af flis til opvarmning.

Gunver og Erling Jensen er glade for at bo på Buddegård, og som han siger, man holder sig i gang ved at passe den store have og bygningerne.

Erling Jensen underviser i folkedans, spiller til folkedans og optræder ved festlige lejligheder med sin violin og sav. Dem, der deltog i årsmødet på Bornholm i 2003 vil huske Erling Jensens underholdende indslag i forbindelse med festaftenen.

Flaget

På Buddegård opbevares det Dannebrogssflag, som gården modtog af Familie Journalen, dengang journalist Christian Damm skrev om Danmarks gamle Slægtsgårde i 1941. I forbindelse med årsmødebesøget på Buddegård i 1990, havde Erling Jensen hejst flaget.

Bregnholt

Bregnholt før branden i 1917.

I Herritslev nær Nysted på Lolland finder vi slægtsgården Bregnholt, der ejes af Bodil og Hans Jørgen Hansen. Det er Hans Jørgen Hansens hjem, og han har i dette forår overtaget formandsposten for Dansk Slægtsgårdsforenings kreds på Lolland-Falster.

I matriklen fra 1688 oplyses at der var 30 gårde i landsbyen Herritslev, deres samlede hartkorn var på 152 tønder og det dyrkede areal på 752 tdr. land.

Landsbyens jord blev først udskiftet i årene 1822-1825.

Hans Jørgen Hansen fortæller, at gården blev frikøbt i 1872 fra Bremersvold, der var en del af grevskabet Christiansholm (Ålholm gods).

Drift

Til Bregnholt var 30 ha, som nu er udvidet til 42 ha. Størstedelen af jorden er nu bortforpagtet. Siden 2011 er gården beboet af datteren og svigersønnen – Henriette Skotte Hansen Kerff og Helge Kerff med deres to børn.

Der er 2 andre døtre som bor i Brønshøj og Snekkersten. Bodil og Hans Jørgen Hansen ejer stadig gården og står for drift og vedligeholdelse, men de bor i Nysted.

I 1973 begyndte Hans Jørgen Hansen med tulipaner i markdrift for at producere løg.

I 1980 begyndte han så at dyrke tulipaner og andre blomster i udlængerne. Efter branden Mortensaften 1980, hvor udlængerne nedbrændte, fik Hans Jørgen Hansen ved genopbygningen opført drivhus og kølerum.

På markernes dyrkede roer, korn, spiseløg, kål og jordbær.

Nu er produktionen indskrænket til blomster i drivhus, med tulipaner, hyacinter og andre løgplanter, fra jul til påske.

Om foråret, stedmoderplanter og i begonier til kirkegårdene. En større forklaring på blomsterne, opbevaring af krukker m. v. forklares på hjemmesiden WWW.bregnholt-blomster.dk

Johanne Hansdatter

Hans Jørgen Hansen fortæller, at den første gårdmand som han har kunnet finde navnet på er Rasmus Pedersen. Senere

nævnes Johanne Hansdatter, der er enke. Men hun var ikke enke efter Rasmus Pedersen.

Hun var født den 17. december 1797 og døde den 29. januar 1850. Hun var gift tre gange:

Første ægteskab blev indgået i 1816 med ungkarl Jørgen Hansen (1784-1831). I ægteskabet fødtes fem børn.

Andet ægteskab blev indgået i 1832 med ungkarl Rasmus Jørgensen (1802-1840) og de fik en søn.

Tredje ægteskab blev indgået i 1840 med Hans Jørgensen (1812-1896) og de fik en datter.

Efter konens død i 1850 blev Hans Jørgensen gift med Bodil Jørgensdatter og de fik fire børn.

Ved gennemgang af de gamle arvefæsteskøder var det fra begyndelsen fascinerende at betragte Johanne Hansdatter, som en slags stammoder, fortæller Hans Jørgen Hansen, idet det i første omgang så ud som om det var hendes ældste søn, som overtog gården. Det viste sig imidlertid, at det var en helt anden med samme navn, nemlig en karl, der var 12 år yngre end enken og kun nogle få år ældre end det ældste barn af første ægteskab. Det blev derefter ham, som fører gården videre, idet det bliver hans yngste søn, som overtager gården.

Vi er således ikke i familie med de 5 børn af første ægteskab og barnet af det ægteskab. Derimod er pigen af tredje ægteskab en halvsøster til farfar (Hans Hansen).

Slægten

Efter Johanne Hansdatters død den 29. januar 1850 indgik Hans Jørgensen den 27. april 1850 i ægteskab med Bodil Jørgensen (1824-1890), og de fik fire børn. Den yngste, Hans Hansen (1860-1939), overtog hjemmet i 1887. Han var gift med Ellen Marie Signe Nielsen fra Dalbakkegård i V. Ulslev.

Gården har ligget på marken siden udskiftningen i 1820'erne, men efter brand i 1893 blev den flyttet til den nuværende plads.

Stuehuset blev udsmykket med klassicistiske loftmalerier i de fine stuer, som familien har formået og forstået at bevare.

Bregnholt 1956.

I 1917 brændte udlængerne.

I 1935 overtog sønnen Harris Christian Kaj Hansen gården, og han var gift med Anna Margrethe Pedersen fra Broagergård i St. Tåstrup.

I 1967 overtog deres søn Hans Jørgen Hansen Bregnholt, og han blev i 1969 gift med Bodil Anne Pedersen Skotte fra Svejagergård i Stubberup. Fruen er pensioneret overlærer. I 1980 brændte udbygningerne, denne gang var det halmfyret der skabte ravage. Efterfølgende blev der bygget drivhus og kølerum

Mikkelsdag 1986 brændte halmlager og opriver, og siden har vi fyret med olie.

I 1969 købte vi 8 ha syd for Kallehavevej. I 1982 købte vi 9 ha vest for gården og i 1996 6,6 ha på Vestvej 9. I 2000 købte vi "Toftekær" på 32 ha.

I 2005 og 2007 solgte vi Toftekær og Vestvej 9. Her i 2015 er Bregnholts areal 42 ha.

I 2011 flyttede Bodil og Hans Jørgen Hansen til Nysted, hvorefter datteren og svigersønnen, Henriette Skotte Hansen Kerff og Helge Kerff, med deres børn flyttede ind på gården. De er begge to lærere, men Henriette er også engageret i salget af blomster. Hans Jørgen Hansen står stadig for den drift, der er tilbage, efter jorden er bortforpagtet.

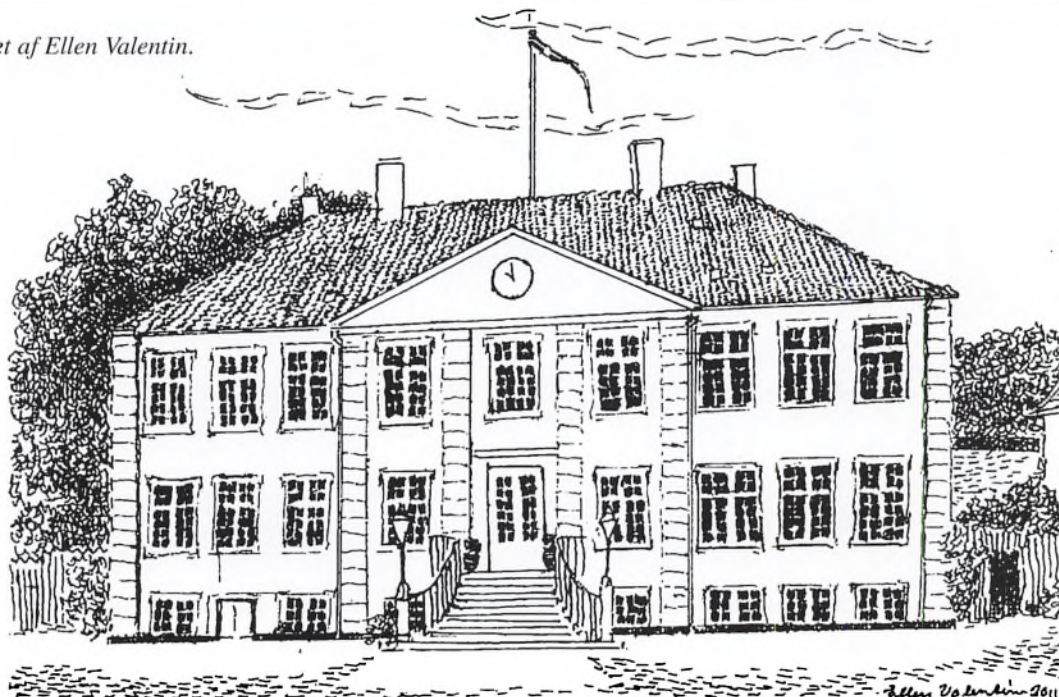
OGN

Bregnholt 1986.

Petersgård ved Kalvehave

Petersgård tegnet af Ellen Valentin.

Af Vagn Boberg Nielsen.

Petersgård opstod i 1774, da Peter Johansen købte den 12. hovedgård under Vordingborg Ryttergods. Vordingborg Ryttergods blev delt i 12 hovedgårde, som blev solgt på auktion.

Petersgård hed først Kallehavegård, men Peter Johansen opkaldte den efter sig selv. Der blev nedlagt 10 fæstegårde for at skaffe jord nok til hovedgården.

Der var i 1710 en oberstløjtnant Hane, der havde en gård ved navn Kallehavegård; men om den havde relation til Petersgård vides ikke. I 1710 var det Prins Jørgens Gods, der var det administrative center for Sydsjælland, Vordingborg Amt. Oberstløjtnant Hane var en del af Rytterregimentet, der var i Sydsjælland på det tidspunkt. Regimentschefen hed oberst Numsen. Han residerede på Saltø og havde sin hovedstyrke i Næstved.

I 1715-19 etablerede Frederik den Fjerde Vordingborg Rytterregiment, med Vordingborg Slot som centrum. Det var en stor administrativ enhed med kongen som godsejer; men med rytteriet som det væsentligste. I perioden frem til 1774 manglede kongen penge, hvorfor han solgte sit gods på auktion.

Peter Johansen

Peter Johansen var født i Stavreby i Jungshoved sogn som søn af en fattig indvandrerbonde fra Polen, Johan Klabovsky. Han stak af fra stavnsbåndet og købte i 1749 frihedsbrev for 50 rigsdaler. Han var blevet en af Københavns store handelsmænd og skibsredere. Han havde faret verden viden om. Nu slog han sig ned som godsejer og værftsejer. Peter Johansen byggede sin herregård på det nuværende sted med udsigt over Ulfesund 1776-80. Hovedbygningen blev opført af røde sten (senere malet hvid). Der opførtes en avlsgård af 3 lange stråttækte længer omsluttende en rummelig gårdsplads. Han oprettede skibsværftet mellem

Langebæk og Stensby skove. Der var 80 ansatte på værftet; men det kneb med at få de uddannede skibsbyggere til at flytte fra København til Kalvehave. Det var også svært for Peter Johansen at få varer og materialer frem til tiden på grund af tidens bureaukrati. Så der blev ikke bygget så mange skibe på værftet.

Han plantede flådeskov på indtaget agerjord. Men Peter Johansen døde i 1798 og kronen tilbagekøbte Petersgaard. I 1801 var der 73 bønder og 117 husmænd, der forrettede hoveri til godset. I 1799 var der kommet nye regler med begrænsning af hoveriet. Nu kunne de i korn- og høhøsten højst blive kaldt på hoveri 3 dage om ugen, og højst 5 dage om ugen i øvrigt.

De 117 husmænd havde 996 hovdage årligt. Så kunne de i øvrigt være daglejere dels for godset og dels for bønderne. 2 hoveridage skulle bruges til at bære 16 tønder korn op på loftet pr. dag. Hver bonde skulle foretage 12 kornrejser til Vordingborg, Præstø eller Kalvehave. 1 læs korn omfattede 3 tønder hvede eller 4 tønder havre.

Bønderne havde i 1801 mange frugttræer i haver, marker og skove. Det sammen med udnyttelsen af Hasselskoven, som bønderne altid havde haft som et privilegium, gjorde at de havde en god økonomi. Hasselkæppene blev solgt til stager til stråtagene og til tøndebånd.

Da kronen havde overtaget Petersgaard, gik den i gang med planerne om bøndergårdens salg til brugerne. Det resulterede i at 60 gårde blev solgt til selveje i 1805, og i 1807 blev hovedgården solgt til Jacob Benzon Resch.

Kronen beholdt skoven og Petersværft med skibsværft, hvor man var begyndt at bygge mindre kanonbåde og kanonjoller. Der havde været mange beskæftiget på Peter Johansens skibsværft. Der var 80 til rådighed da værftet startede. Der var 21 familier tilbage, da værftet stoppede. Der var 7 boliger tilbage i 1801. Nu begyndte man at bygge nye boliger bl. a. til officeren, der skulle lede projektet. Dette hus, der blev kaldt officershuset står der endnu.

Det er endda udvidet siden. Kanonbådene var svære at få bygget på grund af materialeangel, som skyldtes en lang isvinter. Men de var med til at gøre en forskel ikke mindst i farvandene omkring Storstrømmen, især da englænderne var sejlet bort med den danske flåde. Det blev da også nødvendigt at plante mere flådeskov. Men det tager sin tid med sådan en eskov med at få den op i store træer til skibstømmer. For en halv snes år siden meddelte skovrideren Forsvarsministeriet, at nu var træerne klar til skibstømmeret.

I 1814 led skibsværftet igen en krank skæbne og blev nedlagt, da flådeledelsen ikke havde været i stand til at drive værftet. Danmark var året før gået statsbankerot, og det havde i det hele taget været svært at skaffe penge til lønninger. Der blev plantet skov på det areal, hvor værftet havde ligget.

I 1810 havde Peter Johansens barnebarn kaptajnløjtnant Christian Wulff overtaget Petersgaard men uden skovene, da de stadig var statsskove. Han var søn af søhelten Fr. C. Wulff. Der blev opført en ny ladegård og anlagt teglværk; men Christian Wulff fortsatte også sin militære karriere, og senere blev han medlem af stænderforsamlingen, datidens parlament.

Terkel Johansen, der var søn af Peter Johansen købte i 1805 gården Matrikel nr. 18 i Kalvehave. Han havde allerede haft den i fæste af faderen før dennes død. Da han døde i 1824 overtog sønnen Peter Johansen den. Han var brændevinsbrænder i Køge. Den er senere blevet udstykket til nogle parcelliststeder.

Wulff solgte i 1837 Petersgaard til cand. jur. Michael Fabritius Tengnagel. Kostald og mejeri var i 1834 og i 1840 forpagtet ud til Joseph Hincheley, der havde lært mejeridrift i Holsten og Schweiz. Tengnagel opførte huse og istandsatte andre, og gjorde i det hele taget meget for husmændene. Han blev formand for det nyoprettede sogneforstanderskab (det senere sogneråd). Men han døde i 1849 og enken Nanna Bilsted fortsatte med svogeren Hans Fabritius Tengnagel som forpagter.

Nanna Bilsted giftede sig med H. Feddersen i 1855. Han havde været guvernør på De Vestindiske Øer. Han var blevet enkemand og havde 4 børn. Han havde også været borgmester i Slesvig. I 1850 havde han afsluttet forhandlingerne i London om optagelsen af det store statslån, der blev optaget til at dække 48-50-krigens omkostninger. Det blev på meget gunstige vilkår.

Feddersen blev nu ejer. Han udvidede samme år i 1855 hovedbygningen med sidefløjen Lille Petersgaard. Han døde imidlertid allerede i 1863. Nanna Bilsted var atter enke og ejer.

I 1866 solgte hun Petersgaard til Peter Brønnum Scavenius, Gjorslev, der var opvokset i et meget rigt hjem. Han forøgede rigdommen fra år til år. Fra faderen havde han arvet Gjorslev, Erikstrup og Søholm. Han købte Klintholm af broderen. Derefter købte han Petersgaard for at have et hvilepunkt mellem Gjorslev og Klintholm. Han sad i amtsrådet, var repræsentant i Nationalbanken og var medstifter af Privatbanken.

Som kongevalgt medlem af den grundlovgivende forsamling i 1848, bekæmpede han grundlovens vedtagelse, da ånden i den var antimonarkistisk og gjorde kongen til en pyntedukke under ministrene. I 1868 overtog sønnen Peder B. Scavenius Petersgård; men han solgte den allerede i 1870 til etatsråd O. B. Suhr, der 2 år tidligere havde købt skovene af staten, og nu havde samlet godset igen.

Familien Suhr og Iuel

Med baggrund i handelshuset I.P. Suhr, som O. B. Suhr drev med stor dygtighed, gjorde han også meget for Petersgaard. Hovedbygning og avlsbygninger blev restaureret. Der blev drænet og inddæmnet og anlagt veje m.m. i skovene. Der var også store frugthaver til Petersgaard. Der udskibedes æbler og pærer fra Kalvehave Havn, bl. a. Petersgaard - gråsteneren, til København og til Skåne.

Han forærede i 1871 kobbergåsen til Gåsetårnet i stedet for den stjalne guldgås. Derudover gav han 500 rigsdaler til en syge- og hjælpekasse i Kalvehave sogn. Etatsråden blev begravet fra Frue Kirke i overværelse af kongen og kronprinsen.

Datteren Caroline Charlotte og svigersønnen Jørgen P. Bech overtog Petersgaard, mens de 4 andre døtre overtog skovdistriktet; men i 1886 overtog den ene af disse, Ida Marie Suhr, både gård og skove alene. Hun gjorde meget for godsets medarbejdere og sognets beboere. Hun opførte 20 nybygninger. De fleste blev tegnet af Viggo Dahl.

Da avlsgården brændte i 1907, blev den flyttet til sin nuværende placering. I 1938 døde Ida Marie Suhr 84 år gammel, og hendes søsterdattersøn Iens Iuel, der havde været bestyrer på Krabbesholm i Hornsherred for moderen, overtog godset ved testamente. Testamentet gav ham 14 dages betænkningstid til indflytning og det hele.

Han renoverede hovedbygning og sidefløj, og opførte avlsgården efter branden i 1947 med Uldall Echmann som arkitekt. Iens Iuel var medlem af Det Classenske Fideicommis og Den Suhrske Stiftelse.

Sønnen Knud Rudolf Iuel overtog Petersgaard i 1957 og Rødsbjerggård i 1963 efter sin farbroder. Han startede produktionen af juletræer og pyntegrønt og plantede remisser for vildtet.

I 1972 var det igen en søn, der tog over. Denne gang Peter Iuel. Han har genskabt indkørslen mod øst, bygget halm-lade og halmfyrr. Hovedbygningen, haveanlæg og flere huse er renoveret. Lindealleen blev etableret i år 2000. Der er 42 lejeboliger.

En del af Ellebrudgård er købt til.

Der hører 1050 ha skov og 376 ha agerjord til Petersgård. Der er 6 1/2 ansatte. Peter Iuel har været formand for Planteavlsudvalget for Storstrøms Amt og tillige 2000-06 formand for Planteavlsudvalget for østlige Øer og samtidig medlem af landsudvalget for planteavl. I 2004 blev han udnævnt til kammerherre.

Peter Iuel er gift med Dorthe Iuel. Det er planen, at datteren Anne Sophie Iuel, der er cand. merc. i finansiering og blev arkitekt i restaurering i juni 2013, skal overtage Petersgaard i 2018. Peter Iuel ønsker, at flytte til Officershuset ved Petersværft, hvor han er født.

Ejerne af Petersgaard

Peter Johansen 1774-1799

Kronen 1799-1807

Jacob Benzon Resch 1807-1810

Christian Wulff 1810-1837

Michael Fabritius Tengnagel 1837-1849

Nanna Bilsted 1849-1866

H. D. F. Feddersen 1855-1863

Peder Brønnum Scavenius 1866-1870

Etatsråd O.B. Suhr 1870-1875

Jørgen Peter Bech(gift m. Charlotte Suhr) 1876-1886

Ida Marie Suhr 1886-1938

Iens Iuel (Krabbesholm) 1938-1957

Knud R. Iuel 1957-1972

Peter Iuel 1972-

Glædelig høst og sensommer

Af sognepræst Lene Sander, Haurum.

Jeg lover for den Bonde
Der vaagner karsk paa Krop
Og pløjer af sin Ager
Det grove Rugbrød op.

Jeg lover for Melet i Kværnen,
Naar Møllehjulet knager.
Det lugter saa livsaligt
Af den evige Bager.

Jeg lover for den Møllertøs
Paa Færde, før det dager.
Hun dufter så livsaligt
Af den evige Bager.

Jeg lover det Land, trods alle,
Med Skov og Plov og Ager,
Hvor jeg fornemmer Lugten
Af den evige Bager.

Digtet af Sophus Clausen (1865-1931) giver os lugten af høst i næsen og billeder af høst på nethinden. Ja, det er bestemt lige før, at vi også smager brødet. Fornemmelsen af nybagt brød ligger lige for. I denne tid er vi sammen om at love for høsten og for brødet. Høst bringer en dyb taknemmelighed i hjertet. Vel fik vi intet brød, hvis ikke landmanden pløjer, sår og høster sin mark. Uanset, hvordan vi end vender og drejer det, kommer høsten ikke af sig selv. Høst kommer ikke uden landmanden, men der er

også en anden på banen sammen med landmanden. I digtets optik spiller den evige bager en vigtig rolle. Den evige bager er et sprogligt finurligt og fint billede på den evige skaber, Gud.

For alt som lysner, synger, gror
Har han til live kaldt,
Han siger blot et lille ord,
Og ingenting bliver alt.

Sådan skriver Johannes Johansen i sin høstsalme, "Nu går vi glad vor kirkegang". Lad os derfor med billedet af den evige bager og duften af høst og brød love og takke for høsten også i år.

Glædelig høst og sensommer.

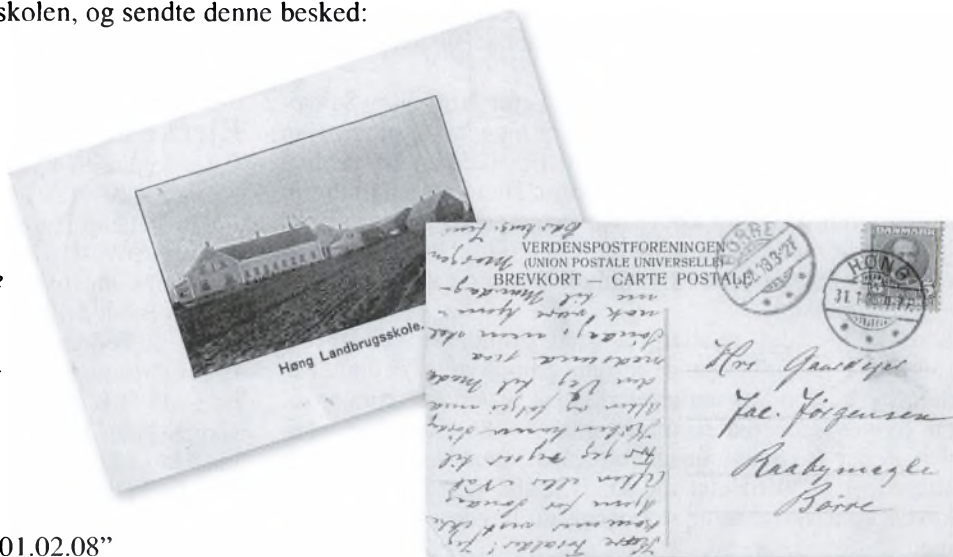
Fra tiden før SMS

Bertel Stenbæk, Høng, forud lærer ved Høng Landbrugsskole, har sendt denne fortælling, der viser, at før man fik SMS kunne man også kommunikere kortfattet. Tilmed viser kortet, at postvæsenet fingerede punktligt. Jens Jørgensen var elev på landbrugsskolen, og sendte denne besked:

Til:
Hr. Gårdejer
Jac. Jørgensen
Raabymagle
Borre

Teksten:
*Kære Forældre! Jeg kommer vist ikke hjem før Søndag Aften eller Nat. For jeg rejser til København Lørdag Aften og følger med den Vej til Madsnedsund på Søndag, men skal nok være hjemme til Mandag Morgen
Eders hengivne Jens*

Stemplet: "Høng 31.1.08" og "Borre 01.02.08"

Jon Gissel og kulturkampen

*Af docent, dr. phil.
Erik Helmer Pedersen.*

En af vore yngre og lovende historikere, Jon Gissel, har for nylig udgivet en skildring af en lidt upåagtet side af vor politiske historie, konservatismens noget blegstotige tilværelse i skyggen af venstrefløjens sejrige samgang mellem radikalisme og socialisme efter 1870. Bogen har fået titlen "Konservatisme og kulturkamp" med den nok så givende undertitel "Det radikale stormløb i kulturkampen i Danmark i sidste tredjedel af 1800-tallet og konservatismens svar". Kort fortalt vil Gissel på et kristent grundlag fremholde den kulturelle konservatisme som den sande arvtagere til den idealisme, som fra 1850'erne overtog romantikkens hidtidige rolle som det borgerlige samfunds helt centrale værdinorm. Denne form for værdikonservatisme blev imidlertid efter 1870 fra radikal og socialistisk side mødt med en modgående bevægelse, kulturradikalismen, hvis tilhængere under anførsel af litteraten Georg Brandes især vendte sig imod kristendommens tankebygning, fordi den efter deres opfattelse ved at foreskrive bestemte holdningsmønstre hos dens tilhængere begrænsede menneskets muligheder for at realisere sig selv fuldt ud. Det var kun ved at iagttage den faktiske virkelighed i alle dens udtryksformer, at man kunne sige noget afgørende om menneskelig eksistens

I bogens første del med undertitlen "Kampen" kortlægger Jon Gissel derfor dette modsætningsforhold og finder ikke overraskende, at de radikale modstandere under anførsel af litteraten Georg Brandes på så at sige alle punkter løb af med sejren i den offentlige bevidsthed. De tog, om man så må sige, patent på det, de forstod ved den frie tanke, befriet for alle hidtidige bindinger til fortidens kulturelle normer og sædvaner. Ethvert interessant fænomen af materiel eller kulturel natur kunne og skulle efter denne opfattelse underkastes en objektiv analyse, der alene registrerede og beskrev indholdet værdifrit, vel at mærke når det drejede sig om at få fjernet de fortidige og fsv. selvvalgte begrænsninger. Når dette var sket, fremstod den frie tanke i al sin glans, og ingen kunne udefra med nogen ret påstå, at man derved krænkede hidtil gældende tankemønstre. Dens begrænsninger, selvvalgte eller påtvungne, lå alene i de hensyn til ens næste, der grundede sig i etiske normer.

Efter Jon Gissels opfattelse har de kulturradikale i denne kamp dog ofte tyet til argumenter og debatformer, der ikke tåler en nærmere beskuelse. Han mener ligefrem at se "hadets flammer" lue frem, når venstrefløjens kulturradikale går til angreb på ethvert forsøg på at begrænse det, de forstår ved fremskridtet. Efter deres opfattelse kan man kun ved en fordomsfri undersøgelse af tilværelsens faktiske indhold og udtryksformer nå frem til en gangbar erkendelse af fremskridtets sande natur. Ergo kvantitet frem for kvalitet, lyder det ironisk fra Gissel. Ikke alle objektive kendsgerninger har for ham samme værdi, og derfor kan man ikke summarisk gøre tingene op på den måde.

I bogens andel del med overskriften "Viden" analyserer Jon Gissel de holdninger til menneskelig viden og dens brug, som blev bragt i marken under denne kulturkamp.

Den radikale fløj af videnskabsudøvere centrerede sig her om kildekritikken, som lige siden har været den fælles, faglige norm for en række videnskaber, ikke mindst historien. Ved at fremdrage det, man forstår ved de objektive kendsgerninger i en givet tekst og derefter evaluere deres betydning i sammenhængen mener de fleste videnskabsudøvere at kunne nå frem til en sikker viden om indhold og forløb. Selvfølgelig spiller kriterier som erfaringen og traditionen ind, når det gælder om at skabe en brugbar analyseform, men deri ligger ikke en foruuddiskonteret konklusion gemt. De kulturradikale vil efter Gissels opfattelse gerne begrunde sammenhænge og forløb rent materielt, medens de kulturkonservative også vil prøve tingene ud fra hidtidige erfaringer og værdinormer. Efter Gissels opfattelse har historikeren Johannes Steenstrup (1844-1935) sat et stort spørgsmålstejn ved begrebet objektiv analyse, idet forskeren efter hans opfattelse mere eller mindre bevidst er styret af hidtidige erfaringer på området – og af sine egne værdinormer. Og det er netop på dette punkt, at Jon Gissel sætter ind. For ham forpligter en erhvervet viden hver enkelt samfundsborger til at tage et etisk ansvar, og det må efter hans personlige opfattelse være baseret på kristendom og dannelse. Med støtte hos to konservative tænkere fra den tid prøver Jon Gissel da på at nærme sig en anden form for videnskabelighed end den kulturradikale forhåndsafvisning af den kristne tro ved simpelthen at tænke i sammenhæng.

Ikke alle de opreklarede meninger og synspunkter, der tilsammen udgør tidens tankegods, kan stå for en nærmere prøvelse af såvel indhold som form, præciseres det. Hvert enkelt menneske må i virkeligheden stille sig selv den opgave at bearbejde tingene personligt, inden de evt. fæstner bo. Gissel tror ikke på et begreb som den frie tanke, løsnet fra hidtidige erfaringer, og vil i stedet erindre sin samtid om den frie vilje, der gør det muligt at skabe sig det nødvendige overblik, inden det endelige valg træffes. Viljens frihed har altid været afgørende for en konservativ tankegang, og derfor er det enkelte menneske ikke uden videre kuert ned af det pres, som måtte udgå fra ens omgivelser. Derfor har det også slået Gissel med forbavselse, at et anerkendt værk som Salmonsens Leksikon fra 1922 i dets artikel om "Indeterminisme" helt og aldeles afviser menneskets frie vilje.

I stedet hersker "determinismen", hvor menneskenes viljeshandlinger på forhånd er lænket fast til nogle givne betingelser, de ikke selv har haft indflydelse på. Her over for vil Gissel sætte det, man kunne kalde eftertænksohedens kultur. Vidtgående teoridannelser om menneskelig beteen i stort og småt må underkastes kritik, ikke alene hvad angår deres etablering, men også deres virkningsgrad. Her og nu-synspunktet må ud fra denne opfattelse blankt afvises; der

Jon Gissel.

skal være tid og rum til den fornødne efterprøvelse hos det enkelte menneske.

Der er meget mere at hente i den dybtgående analyse, Jon Gissel her har tilvejebragt. Naturligvis vil ikke alle være enig med ham i hans grundlæggende prioritering af de relevante værdiholdninger, men det føles såre interessant og tankevækkende at se et hovedsynspunkt blive fastholdt i et længere stræk. Ud fra denne tankegang kan ingen videnskabelig undersøgelse starte så at sige forfra. I selve udgangspunktet vil der foreligge nogle bindinger, der direkte som indirekte styrer kursen frem mod målet. Og når så resultatet foreligger, må det give anledning til eftertanke. Har den nye viden så at sige indbygget nogle uheldige bivirkninger, må man spørge sig selv. Denne efterprøvelse er yderst vigtig, inden de opnåede resultater bliver gjort frit tilgængelige. Et samfund er bygget op på en kultur, der binder det sammen i så at sige alle henseender, og mødet med den denne kultur skulle kunne forhindre misbrug. Det er rart at blive mindet om, at vort dagligsprog og dermed vor indbyrdes samkvem faktisk bygger på en lang række forhåndsantagelser om ting og sammenhænge, der styrer vor færd. Jon Gissels sprog er ikke alle steder let tilgængelig, det må erkendes, men til gengæld belønnes læseren ved at se en teoretisk tankebygning blive rejst i al sin storhed lige for næsen af os.

Nye

M E D L E M M E R

Gårdejere Hanne og Klaus Engberg
"Glæmosegård", Hjortholmvej 10, 4340 Tølløse

Ib Sander Petersen
Teglværksvej 16. Menstrup, 4700 Næstved

Erland Rasmussen
Støttenhøj 2, Stangerup, 4850 Stubbekøbing

Gårdejere Lone Dencker Bædkel og Søren Bædkel
"Sjælstoftegaard", Byvej 15 4970 Rødby

Gårdejer Morten Andersen
"Kristiansminde", Smidstrupvej 1, 5400 Bogense

Else og Ejner Skovhus
Gamskærvej 9, 7850 Højslev

Grethe og Søren Velling
Præstbrovej 200, 7950 Erslev

Gårdejere Mette og Hans Ejner Bertelsen
"Mariesminde", Mariesmindevej 7, 7970 Redsted Mors

Karsten Mortensen
Nørholmsvej 291, 9000 Ålborg

Gårdejer Lars Mejlvang Møller
Solholtvej 16, Brønden, 9352 Dybvad

Gårdejer Lars Sneverholt Frederiksen
Dybvadvej 81, 9740 Jerslev J.

Tabt danske land

I forbindelse med foreningens sommertur til Rügen og Stralsund er det værd at tænke på området som tabt dansk land. Rügen har Danmark haft to gange og Forpommeren med Stralsund en gang.

Det hører til børnelærdommen at kong Valdemar og biskop Absalon indtog fæstningen Arkona på Rügen.

Rügen

I min gamle skolebog står: "Ledingsflåden sejler mod Rügen for at rette et afgørende slag mod den vendiske hovedfæstning Arkona. Denne borg er centrum for vendernes hedenske gude dyrkelse og sæde for deres ypperstepræst. Arkona falder efter en kortvarig belejring, og templet stukket i brand. Den store træstøtte af vendernes hovedgud Svantevit omstyrtes og ender sin tilværelse som brændeknuder i de danskes lejrball. Få dage senere overgiver Rügens befæstede residensby Garz sig uden kamp til Absalon, og den rügenske konge Tetslaw anerkender Valdemar som sin overherre. Øens befolkning modtager den kristne dåb, og Rügen lægges med pavens sanktion under bispestolen i Roskilde." Der har været uenighed om året, men nu fastslår fagfolkene at det i 1168.

Tilbage står det store spørgsmål, var venderne hedninge? Fordomsfrie studier påviser, at den gud, som venderne dyrkede på Arkona, var den kristne helgen Sct. Vitus.

Rügen hørte til Danmark indtil 1325.

Forpommeren

Medens Rügens tilknytning til Danmark i den tidlige middelalder varede godt halvandet hundrede år, så blev perioden, hvor Rügen og Forpommeren sammen var en del af kong Frederik den Sjettes rige, kun en parentes i historien.

I 1814 – den 14. januar – undertegnedes Freden i Kiel. Danmark afstod Norge til Sveriges konge. Til erstatning for Norge fik Danmark Svensk Forpommeren og Rügen, men Preussen var meget opsat på at få området, og samtidig frygtede man i Danmark, at forhandlingerne mellem Preussen og Sverige skulle føre til et resultat. Preussen havde indvilliget i en forretning med Danmark, således at Preussen skulle skaffe Danmark Lauenburg og udbetale et stor sum mod til gengæld at overtage de tidligere svenske provinser.

Rügen og Forpommeren var dansk land i 1½ år, men Danmark nåede aldrig at forvalte de to provinser.

OGN

Slægtsgårdsrejsen til Stralsund og Rügen

Fra besøget i Marienkirche, hvor nogle af deltagerne studerer den store, gotiske fløjaltertavle, hvor der var byttet om på to af helgeninderne.

I dagene 6.-10. juli var 45 medlemmer af Slægtsgårdsforeningen på en rejse til Rügen og Stralsund.

Vel ankommet til Rostock kørte vi øst ud og fulgte ruten langs kysten til Stralsund. Vi blev indkvarteret på et første-klasses hotel, der kun lå fem minutters gang fra Altstadt, som er Stralsunds historiske centrum. Altstadt er så flot renoveret, at UNESCO har sat den på landkortet som verdenskulturarv. Stralsund blev medlem af Hanseforbundet i 1293, da byen endnu var ny. I 1429 belejrede danskerne den driftige handelsby, men led nederlag på øen Strela, den har siden heddet Dänholm.

Eftermiddagen bød på en byvandring, det blev en tur, der gav lyst til flere traveture.

Alle aftener spiste vi på hotellet. Der var en stor buffet, som gjorde det muligt at sammensætte en femretters menu: suppe, fisk, kød, ost og dessert.

Den anden dag var henlagt til Rügen. Rügboerne har mange, mange års erfaring i at passe på deres ø og klappe turisterne på lommerne. Flere af de interessante naturområder er ikke direkte tilgængelige, men man skal befordres af lokale kræfter. Vi blev kørt gennem et naturområde med et veterantog, som hed "Rasende Roland", men med den hastighed vi kørte, havde Roland raset af. Vi nåede til byen Binz, og vi fortsatte til Sassnitz, en udpræget ferieby med mange muligheder, og her kikkede vi os omkring inden vi skulle til frokost. Så kørte vi til byen Vitt, hvor vi tog "tivolitoget" til Kap Arkona. Her kunne vi på op på de høje kridtskrænter og se til Møn. Selve stedet for borgen Arkona er styrtet i havet, men vi kunne se derover og tænke på Lauritz Tuxens maleri fra kong Valdemar og biskop Absalons erobring i 1168. Efter at have nydt udsigten og mindedes den historiske begivenhed, blev nogle inspireret af sommervarmen til at nyde forfriskning. Øverst på bakken var et udskænkingssted og besøgende kunne her erkyn- dige sig om, at al tankegang fra DDR-tiden var overvundet.

Priserne var sat efter de frie markedskræfters princip! Og så var det tilbage på hotellet.

Den tredje dag var vi på Hiddensee, en ø, som man skal sejle til og fra. Vi transporteres fra nord til syd i hestevogne, hvor kuskene undervejs fortalte om, hvad vi så. Efter at være tilbage på Rügen kørte vi til Hotellet, og benyttede tiden til en tur rundt i byen, bl. a. med besøg i den imponerende Marienkirche.

Stralsund har flere bryggerier, og deres produkter skulle også bedømmes, og som en af rejsefællerne så poetisk udtrykte det: "Den der kun drikker øl for tørst - er langt ude!"

Den fjerde dag besøgte vi Prora, det store ferieanlæg, som nazisterne begyndte opførelsen af i 1936, og som aldrig blev færdigt. Her er udstillinger og museum, og uanset stedet tilblivelse, så var det en stor oplevelse. Samme dag besøgte vi nogle af byerne på østkysten, som er store feriebyer. Her fik vi frokost og kunne gå en tur ned til kystvejen, hvor vi kunne iagttage det gamle, mondæne ferielivs rammer. Her sad vi og beundrede udsigten, og ude i det fjerne lå kridtklinterne.

Den sidste dag kørte vi mod Rostock og besøgte Gelbensande. Et jagtslot som storhertug Friedrich Franz III af Mecklenburg-Schwerin lod opføre i 1880'erne. Storhertugen og storhertuginen var forældre til dronning Alexandrine. Jagtslottet er nu museum og restaurant, og på museet har man gjort meget ud af forbindelsen til det danske kongehus.

Vi løsrev fra Gelbensande, nåede færgen og kom godt til Kværkeby.

Rejselederen, Aage Carlsen, gjorde sit bedste for at vi skulle se så meget som muligt, og sammen med chaufføren, Svend Løje, lavede de en god tur. Det særlig positive var, at Aage Carlsen skånedes deltagerne for lange og vægtige forklaringer om historien, og det eneste negative var, at vi var lovet gratis kaffe i bussen på hele turen, og det lod meget tilbage at ønske.

OGN

Hele rejseselskabet samlet foran jagtslottet Gelbensande.

Kredsens arrangementer er interessante, og alle er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2.

Alle aktuelle indbydelser til kredsens arrangementer kan ses på foreningens hjemmeside www.slaegtsgaardsforeningen.dk under punktet kalender.

Sjælland Syd

Vi startede på Assendrup Hovedgård, hvor bestyrer Kjeld Christensen indførte os i koens opdrættets mysterier. Der er 275 årskøer hovedsagelig RDM. Det gjorde han virkelig interessant. Vi blev informeret om genteknologi i nordisk kvægavl. Man gentester køer og tyre, og bruger kun de bedste til direkte avl. De "dårlige" køer bliver brugt som rugemødre med de "gode" køers befrugtede æg fra de bedste tyre. En del af de "dårlige" kvier blev også insemineret med kødkvæg sæd. Man kan også kønssortere sæden, og det bliver også brugt i forædlingsarbejdet. Det sidste nye er gentest af æg fra de bedste avlsdyr. Så nu går det lige så stærkt der som andre steder i samfundet.

Efter eftermiddagskaffen kørte vi videre til Skovgård Mølle og Bageri Museum, der drives ved Jørgen Hermansen. Der er en stor mølle overfor, som er ved at blive restaureret. A.P. Møller fonden har givet 650.000.

Kultur fonden 450.000 og et forsikringselskab 100.000 kr. Her blev vi grundigt informeret om alle de ting, der hører til bagerfagets hemmeligheder. Der er 500 klenodier blandt andet en bil til Matadorbyen på Bakken.

Der blev bagt sigtebrød hver søndag morgen, og det kan købes. Der er lidt borde, hvor der kan købes kaffe og brød gerne mod bestilling. Det blev besøgt af mange turister, da det er det eneste af sin art i landet.

Så det var fra genteknologi i nordisk kvæg til hvordan vi fik brød på bordet i gamle dage.

Knud Pedersen

Vestsjællandskredsen

Kredsens efterårsudflugt bliver til Gerlev Idrætshøjskole, hvor forstander Finn Berggren fortæller om idrætshøjskolen og den mange aktiviteter.

Den ordinære generalforsamling afholdes tirsdag, den 19. januar 2016. Vores landsformand, Gunhild Olesen Møller, kommer til generalforsamlingen med emnet "Visioner fremadrettet for foreningen."

Karen Andersen.

Vejlekredsen

Kredsen var den 17. juni på sommerudflugt til Engmarkgård i Givskud. Vi startede kl. 14 med den medbragte kaffekurv, vejret var ikke det bedste, men der var heldigvis en stor pavillon, hvor vi kunne sidde i tørvejr.

Engmarkgård er en økologisk drevet kvæggård med 220 jerseykøer, gården drives i et I/S med Jens-Erik, Birgit, Tina og Martin, forældre og datter og svigersøn. Gården er købt i 1983 i fri handel, og er løbende udvidet. I 1996 blev Farre grovfoderforsyning stiftet med 7 andre landmænd, de driver sammen 1200 ha og leverer foder til ca. 800 køer hver dag. I 2013/2014 blev der taget nye skridt idet Engmark I/S tog nye skridt og udvidede med et ismejeri, hvor der bliver lavet økologisk is, som kan købes i gårdbutikken og hos udvalgte forhandlere. Vi fik en smagsprøve i butikken og senere som dessert. Der var problemer med isen, da der naturligvis ikke måtte sættes stoffer til isen, så den bedre kunne holde sig frossen, men her var vejret jo med os, og den smagte fantastisk godt. Vi havde nu set køerne blive malket i robotterne, og hvordan en lille del af mælken "ca. fra 1 ko" blev fremstillet til den dejlige flødeis, og tiden var til at takke for fremvisningen, herefter gik turen til restaurant Ålbæk i Thyregod. Kromanden fortalte om stedet, der var den gamle skole, som han og konen havde lavet til spisested. Der blev anrettet en flot buffet med oksemørbrad og vildsvin, hertil sauce, salat og nye kartofler. Stedet har plads til ca. 45 gæster når alt tages i brug, det passede lige til de fremmødte, som gav udtryk for en rigtig god udflugt.

Steffen Juul.

Himmerlandskredsen

Torsdag den 9. juli mødtes vi hos gårdejer Niels Holger Fisker i Gjelstrup, Nibe.

Niels Holger er ejer af rigtig mange heste af Oldenborg og Jyske race, desuden er han formand for foreningen.

Vi var inviteret til at deltage i en hestevognstur. Fire vogne drog af sted med ca. 40 deltagere, vi kørte ned igennem Nibes smukke, gamle gader og ud i det kuperede landskab sydøst for Nibe via Vokslev og tilbage til Gjelstrup. Trods en lidt kold aften, var humøret i top hos alle deltagere.

Efter dejlig kaffe og kage, fortalte Niels Holger Fisker om Slægtsgårdsforeningens årsmøde og foreningens fremtid.

Næste arrangement er den 16. september 2015 kl 19.00, hvor vi mødes og se det nye Rebildcenter og Tingbæk kalkmine. Det handler om Kalk, Kilder og Kunst se www.rebildcentret.com

Der bliver en guidet rundvisning og afsluttes med kaffe.

Gudrun Knudsen

Fynskredsen

Fynskredsen holdt sommerudflugt torsdag den 25. juni 2015, turen gik til Langeland. Første stop var Broløkke på Sydlangeland, hvor der var rundvisning. Derefter spiste vi frokost der.

Om eftermiddagen kørte vi til Langelandsfortet, hvor der var rundvisning. Derefter var det tid til eftermiddagskaffen. Så kørte vi rundt, vi havde en lokal guide med, og beundrede den langelandske natur. Vi så bl. a. De vilde Heste ved Dovnsklint og mindestenen ved Påø Strand, hvor russiske krigsfanger gik i land i maj 1945.

Mogens Andersen

Midtjysk Kreds

Midtjysk Kreds besøgte onsdag den 5. august Møllerup Mølle A/S på Mors. Vejret var dejligt og der var 53 tilmeldte til aftenen. Vi blev vist rundt af direktionen ved direktør Kristen Pedersen og nevøen Jacob Pedersen, der er i gang med et glidende generationsskifte. Sidstnævnte havde også sin søn med så det var faktisk tre generationer til stede, så det er en rigtig familievirksomhed. Anna Pedersen fra ejerkredsen sørgede for forplejningen. Kristen Pedersens søn er økonomimand, så der er mange kompetencer til stede indenfor familiekredsen. Møllerup Mølle har aktiviteter spredt ud over det meste af Nordjylland og sidste nye skud på stammen er indkøb af et fabriksanlæg i Skive, hvor de skal i gang med at producere hønsefoder, hvilket er en ny niche. En anden niche er serviceringen af Færøerne. En del af grovvarerne ankommer per skip til Aalborg og Nykøbing. Virksomheden har 10 store lastbiler, et par olietankbiler, plus egen brandbil. Desuden kører 10 private vognmænd jævnlige, så det er enorme mængder af korn og andre afgrøder, der skal håndteres, når det går løs i høsten. Virksomheden har lige fejret 75 års jubilæum hvor 1600 af deres kunder lagde vejen forbi. Rundvisningen sluttede i direktørparrets have, hvor de smukt formklippede tæer og vækster blev beundret i aftenens sol og møllen bød på en øl. Derefter var der kaffebord og generalforsamling i kantine. Der skete ingen ændringer i bestyrelsen. Jeg aflagde formandsberetning og fortalte om de fire arrangementer vi havde haft i årets løb. Forsamlingen glædede sig over at landsforeningen nu skulle fortsætte og jeg takkede på bestyrelsens vegne for det gode fremmøde til vore arrangementer. Der kom et par hen til mig og sagde at de var nye medlemmer og det var første gang at de var med. Desuden fik jeg i løbet af aftenen stukket en seddel i hånden med to familier, som ville tegne medlemskab. Det var en god aften.

Midtjysk Kreds har arrangeret besøg i Æblernes By, Rødding lørdag den 12. september kl. 14.00. Mødestedet er parkeringspladsen ved Spøttruphallen, Nørremarken, 7860 Spøttrup. Der er tilmelding til bestyrelsesmedlem Chresten Mads Elgaard på mail celgaard@hotmail.com (tlf. 40 377 1189). Det er vigtigt med tilmelding eftersom kaffen skal indtages på det nærliggende cafeteria. Der er en beskrivelse af æbleprojektet på internettet. Det er et ambitiøst projekt som har været inde i et noget turbulent forløb, men det vil der blive fortalt mere om i Rødding.

Gunhild Olesen Møller

Århuskredsen.

Onsdag den 7. oktober kl. 14.00 møde i Aarhus Lufthavn, Ny Lufthavnsvej 24, 8560 Kolind. Der får vi fortalt om flyvepladsen, hvorefter der er generalforsamling.

Anne Lis Ladefoged

Lolland-Falster kreds

Kredsen indbyder hermed medlemmer til efterårstur med besøg på Agerupgård, Agerupvej 14-16, Sakskøbing, onsdag den 2. september 2015 kl. 16.

Vi mødes på gårdspladsen, hvor driftsleder Morten Mark vil fortælle om driften.

Vi drikker medbragt kaffe (husk stole).

Ejeren: Otto Frederik Juel Reventlow bor i København og opholder sig kun på gården i weekenden.

Vi kører derefter til Oreby Kro, Orebygaard 2, Sakskøbing hvor vi samles omkring et måltid.

Annette Malling vil fortælle om historien om Agerup.

En historie, som går tilbage til 1400 tallet, hvor der lå en landsby med navnet Agerup.

Pris 130 kr. pr. person + drikkevarer

Af hensyn til maden er der tilmelding til arrangementet, senest 28. august til Hanne Clausen telf. 24 49 82 58 eller holtegaard@clausen.mail.dk samt Hans Jørgen Hansen 23 41 98 16 "bregnholtpc@hotmail.dk

Da vi er ved at indsamle mail-adresser til brug til indbydelser, i stedet for dyr porto, vil vi gerne have tilmelding på mail.

Hans Jørgen Hansen

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen, Kåregård,
Badstrupvej 39. 5485 Skamby

Rettelse

I nr. 436 omtales Mogens Høge Hansens fødselsdag. Desværre blev det anført en forkert alder. Den korrekte alder er 75 år. Redaktionen beklager fejlen.

Returadresse:

Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv
ID: 47395

Sankt Helena erindringsmedaljen

Af Else Skovbo Jensen,
Dansk Slægtsgårdsarkiv

I 200-året for Napoleons nederlag ved Waterloo må det være passende at skrive lidt om en af de danskere, der deltog i krigen.

På Slægtsgårdsarkivet har vi en avisartikel fra Vejle Amts Folkeblad 29. april 1960 om gården "Bygholm" i Håstrup, Smidstrup sogn ved Fredericia.

Gården ejedes i 1960 af Hans Røy, der kunne fortælle, at gården havde tilhørt hans slægt i flere generationer, præcist hvor længe, vidste han ikke. Dog var det sikkert, at hans oldefar, Lauritz Hansen, havde været ejer.

Om denne oldefar kunne Hans Røy fortælle, at han havde fået Sankt Helena-medaljen for sin deltagelse i Napoleonskrigene. Medaljen, som Napoleon kort før sin død 1821 havde ytret ønske om at tildele de fremmede tropper, der havde kæmpet sammen med ham, var stadig i familiens besiddelse.

Først 1857 blev medaljen indstiftet.

I avisartiklen står der, at oldefar var væk i 13 år, og ingen hørte fra ham i den tid, så de troede han var død. (Han var væk i 9 år – se hans ansøgning nedenfor.) Han var lige blevet gift, da han drog af sted. Ifølge mine undersøgelser, er det sidste er ikke rigtigt. Smidstrup kirkebog oplyser, at Laurs Hansen Røi af Viuf, ungarl og bondekarl den 20. maj 1820 bliver viet til enke-kone Mette Cathrine Jensdatter Høl af Haastrup. Hendes første mand hed også Laurs med efternavnet Nissen. Han døde 21. januar 1820, 45 år gammel og efterlod sig foruden enken to små børn, Nis under 1 år og Ane Marie på 2½ år og en selvejergård i Håstrup.

Laurs Røi og Mette Cathrine fik mindst 3 fælles børn. Mette Cathrine døde 1858

og i avisartiklen står, at Laurs blev så glad over udsigten til at få en medalje, at han for en tid glemte sorgen over tabet af sin kone. Gården, der allerede i folketællingen 1845 benævnes Bygholm, overdrages til datteren Maren, der er gift med Hans Hansen, f. i Pjedsted. Deres søn Hans fik i 1905 tilladelse til at føre navnet Røy. Da deres søn, ejeren af gården i 1960, fødtes i 1906, blev han døbt Hans Hansen Røy.

Veteranen fra Napoleonskrigene døde 30. april 1863. Da havde han nået at få medaljen sammen med ca. 600 andre danskere.

Ansøgningerne om Sankt Helena medaljen kan nu læses på internettet. Laurs' ansøgning indledes således:

Underskrevne Aftægtsmand Lauritz Hansen af Wiuf Mark, som ifølge vedlagte Døbeattest er døbt 5. September 1784 har under Navnet Laurs eller Lauritz Hansen Wiuf gjort Tjeneste i Aarene 1805-14 ved det holstenske Rytterregiment 3die Esqvadron som Nr. 29 under Ritmester v. Bendixen og Major v. Klarboe og tjente navnlig i Regimentet, medens dette i Aarene 1813-14 udgjorde en del af det franske Auxiliare Corps under Kommando af General L'Allemand.

Gården Bygholm i Håstrup ejes stadig af et medlem af Røy-slægten.